

**FORSLAG TIL AFGØRELSE FRA GENERALADVOKAT
CARL OTTO LENZ**

fremsat den 19. januar 1988 *

Høje Domstol.

belgiske regering Kommissionen meddelelse om sit tilsagn.

A — Faktiske omstændigheder

1. De to forenede sager, som jeg i dag skal behandle, drejer sig om, hvorvidt Kommissionen for De Europæiske Fællesskaber (»sagsøgte«) har været berettiget til at forbyde Kongeriget Belgien at lade en af dens regionale organer (Det Styrende Råd for regionen Wallonien, som er sagsøger i sag 62/87) yde firmaet SA Glaverbel (som er sagsøger i sag 72/87) en investeringsstøtte.

2. I 1982 og 1983 investerede SA Glaverbel 1,2 mia BFR i sin fabrik i Moustier med henblik på en fuldstændig fornyelse af produktionsanlæg til planglas og modernisering af et andet anlæg samt udbygning af produktionskapaciteten for et anlæg til fremstilling af pyrolitcoated glas (pyrolysefremstillet lagdelt glas). Den belgiske stat havde, under forbehold af, at der blev opnået godkendelse fra Det Europæiske Økonomiske Fællesskab, stillet firmaet i udsigt, at den ville støtte de nævnte investeringer og til dette formål i henhold til lov af 17. juli 1959 yde rentetilskud, en kapitalpræmie samt fritagelse for ejendomsskatter, hvilken støtte svarede til en nettosubvention på i alt 5,8% af det samlede investeringsbeløb. I november 1984 blev der givet endelig tilsagn om støtten, og i november 1985 gav den

3. Under den statsstøtteprocedure, der herefter blev indledt, fremsattes bemærkninger af den belgiske regering, regeringerne for to andre medlemsstater, en brancheforening, en producentsammenslutning inden for den pågældende branche samt den støttemodtagende virksomhed.

4. Ved beslutning af 3. december 1986¹ fastslog Kommissionen for De Europæiske Fællesskaber, at den påtænkte investeringsstøtte ikke måtte ydes. Den antog herved, at den påtænkte støtte ville påvirke samhandelen mellem medlemsstaterne og fordreje konkurrencen. Støtten fandtes herefter principielt uforenelig med Fællesmarkedet i EØF-Traktatens artikel 92, stk. 1's forstand, idet Kommissionen ikke anså de nødvendige betingelser for at indrømme undtagelse efter artikel 92, stk. 2, og stk. 3, for opfyldt.

5. Begge sagsøgere anser denne beslutning for retsstridig, såvel Det Styrende Råd for regionen Wallonien — under hvem området for ydelse af støtte til økonomisk egnsudvikling i den del af Belgien, som Wallonien udgør, i mellemtiden er blevet henlagt — som firmaet SA Glaverbel. Sagsøgerne gør gældende, at beslutningen indebærer en fejlagtig anvendelse af EØF-Traktatens artikel 92, stk. 1, samt en ubegrundet undladelse af at anvende undtagelsesbestemmelserne i EØF-Traktatens artikel 92, stk. 3, litra b) og c). Herudover gør de gældende, at EØF-

* Oversat fra tysk.

¹ — EFT L 77 af 19.3.1987, s. 47.

Traktatens artikel 190, dvs. begrundelsespligten, på forskellige punkter er tilsidesat.

6. Det Styrende Råd for regionen Wallonien (herefter benævnt »Det Styrende Råd«) gør endvidere gældende, at Kommissionen har tilsidesat kontradiktionsprincippet.

7. *Sagsøgerne* har på grundlag af det anførte nedlagt påstand om, at Kommissionens beslutning af 3. december 1986 annulleres, samt at sagsøgte tilpligtes at betale sagens omkostninger.

8. *Kommissionen* har nedlagt påstand om frifindelse og kræver sagsøgerne tilpligtet at betale sagens omkostninger.

9. Kommissionen har fastholdt, at dens beslutning af 3. december 1986 er lovlige, og har uddybet sine forklaringer vedrørende beslutningen.

10. Jeg skal i løbet af mit forslag til afgørelse komme nærmere ind på beslutningens indhold og på en række punkter gennemgå parternes argumenter. I øvrigt skal jeg i det hele henvise til retsmøderapporten.

B — Gennemgang af sagen

I — Formaliteten

11. 1) Der kan næppe være tvivl om, at den af firmaet SA Glaverbel anlagte sag må fremmes til realitetsbehandling. Som potentiel støttemodtager er firmaet umiddelbart og individuelt berørt af Kommissionens beslutning i den i EØF-Traktatens artikel 173, stk. 2, omhandlede forstand.

12. 2) Der kan principielt heller ikke være tvivl om formaliteten i den sag, der er anlagt af Det Styrende Råd, der ligeledes må anses for en juridisk person i henhold til EØF-Traktatens artikel 173, stk. 2. Også Det Styrende Råd, under hvem kompetencen til at yde den omtvistede støtte i Belgien nu henhører, er umiddelbart og individuelt berørt af beslutningen.

13. Dette gælder dog ikke for alle de anbringender, som Det Styrende Råd har gjort gældende. Et organ for en del af en medlemsstat, som er udstyret med suverænitetbeføjelser, kan ikke anses for en medlemsstat i Traktatens artikel 173, stk. 1's forstand, selv om det varetager statslige opgaver. Det må derfor godtgøres, at det som juridisk person har en retligt beskyttet interesse i henhold til artikel 2². Det kan sikkert ikke afvises, at Det Styrende Råd med hensyn til sine anbringender om de saglige mangler har den fornødne retligt beskyttede interesse. Derimod opfylder Det Styrende Råd ikke denne betingelse i relation til sit anbringende om, at Kommissionen under den administrative procedure har tilsidesat kontradiktionsprincippet. Kommissionens beslutning var nemlig ikke rettet til Det Styrende Råd, ligesom dette ikke deltog i den nævnte administrative procedure eller afgav noget indlæg. Dets rettigheder kan derfor ikke være blevet tilsidesat under den administrative procedure. Det er i den forbindelse unødvendigt at tage stilling til, om Kongeriget Belgien som adressat for beslutningen havde kunnet gøre gældende, at kontradiktionsprincippet var tilsidesat i relation til firmaet Glaverbel. Da Det Styrende Råd under alle omstændigheder ikke kan anses for en medlemsstat i henhold til EØF-Traktatens artikel 173, stk. 1, kan anbringendet om tilsidesættelse af kontradiktionsprincippet ikke tages under realitetspåendelse.

2 — Jfr. dom af 11. juli 1984 i sag 222/83, kommunen Differdange m. fl. mod Kommissionen for De Europæiske Fællesskaber, Sml. s. 2889, 2896.

II — *Realiteten*

14. Ved min gennemgang af sagen skal jeg behandle anbringenderne om de saglige mangler i den førnævnte rækkefølge og samtidig, i tilslutning hertil, behandle anbringenderne om, at der ikke er givet tilstrækkelig begrundelse i henhold til EØF-Traktatens artikel 190, da anbringenderne om de saglige og formelle mangler er uadskilleligt forbundne med hinanden.

1. *Spørgsmålet om anvendelse af EØF-Traktatens artikel 92, stk. 1 (om der overhovedet foreligger en støtte i Traktatens forstand)*

15. Sagsøgerne bestrider for det første, at der foreligger en støtte i EØF-Traktatens artikel 92, stk. 1's forstand, da støtten, målt med den samlede produktion, som ønskes fremmet, er ubetydelig og derfor ikke hverken kan fordreje konkurrencen eller påvirke samhandelen mellem medlemsstaterne.

16. Det kan herom for det første konstateres, at den påtænkte støtte, der udgør 5,8% af det samlede investeringsbeløb på 1,2 mia BFR, ville indebære en aflastning for det støttemodtagende firma på omkring 70 mio BFR³ af en del af de investeringer, som firmaet ellers normalt selv må betale. Ganske vist har Domstolen ved fortolkningen af konkurrencereglerne i EØF-Traktatens artikel 85 godkendt Kommissionens praksis om at undtage virksomheders konkurrencebegrænsninger fra forbudet i artikel 85, når der ikke foreligger nogen *mærkbar* påvirkning af konkurrencen eller samhandelen mellem medlemsstaterne, men jeg mener ikke, at dette princip kan overføres til EØF-

Traktatens artikel 92. Hverken i bestemmelsens ordlyd eller i Domstolens hidtidige praksis⁴ er der grundlag for en sådan undtagelse fra det principielle forbud mod støtte. Da statsstøtte griber forstyrrende ind i den konkurrenceordning, som tilstræbes med Traktaten — dvs. en ordning uden konkurrencefordrejende virkninger — og da medlemsstaterne efter EØF-Traktatens artikel 5 er forpligtet til at lette Fællesskabet gennemførelsen af dets opgaver, er det absolut berettiget at anlægge en strengere målestok på medlemsstaternes handlemåde end på virksomhedernes. Hertil kommer, at artikel 92, stk. 2, og stk. 3, indeholder en mere differentieret ordning for undtagelser end tilfældet er efter artikel 85, stk. 3. Således er visse former for støtte i henhold til 92, stk. 2, principielt forenelige med Fællesmarkedet og Kommissionen kan i medfør af artikel 92, stk. 3, litra a) til c), fastslå, at visse former for støtte er forenelige med Fællesmarkedet. Herudover kan Rådet i henhold til artikel 92, stk. 3, litra d), erklære andre former for støtte tilladte, dvs. støtte som ellers principielt ikke opfylder betingelserne i artikel 92.

17. På grund af disse vidtgående undtagelsesbestemmelser kan yderligere uskrevne undtagelser fra støtteforbudet ikke antages at være lovlige. Følgelig kan man ikke godtage den opfattelse, at artikel 92 kun rammer de mærkbare begrænsninger af konkurrencen og samhandelen mellem medlemsstaterne.

18. Heller ikke Kommissionens beslutning af 17. juni 1975⁵ — hvorefter der bl. a. ikke må ydes støtte i henhold til den belgiske lov af 17. juli 1959, medmindre der rettidigt gives Kommissionen meddelelse om enkelttilfælde af væsentligere betydning — kan fortolkes på den måde, at Kommissionen selv

3 — Dvs. ca. 1,6 mio ecu, omregnet efter den konvertible kurs pr. 28. november 1986, se Bulletin nr. 11-1986, s. 144; den anfægtede beslutning er af 3. december 1986.

4 — Jfr. navnlig dom af 17. september 1980 i sag 730/79, Philip Morris Holland BV mod Kommissionen for De Europæiske Fællesskaber, Sml. s. 2671.

5 — EFT L 177 af 8.7.1975, s. 13.

skulle antage, at der efter artikel 92 gælder en betingelse om mærkbarhed, således som påstået af sagsøgerne. Det var således udelukket, at beslutningen vedrørte andet end Kongeriget Belgiens underretningspligt, og beslutningen kunne ikke indeholde nogen bestemmelser om de materielle kriterier, hvorefter lovligheden af en støtte skal vurderes. Trods alle de beføjelser, der ved EØF-Traktatens artikel 92 direkte er tillagt Kommissionen under proceduren til efterprøvelse af støttens lovlighed, navnlig dens skønsbeføjelser, er Kommissionen afskåret fra at fravige disse kriterier.

19. Såfremt man, i modsætning til den opfattelse, jeg går ind for, måtte antage, at Kommissionens beslutning af 17.6.1975 har et materielt indhold, ville den i sagen anfægtede støtte under alle omstændigheder falde ind under beslutningens artikel 2, 1. tankestreg, sammenholdt med artikel 1, 2. tankestreg og måtte følgelig antages at være »mærkbar«.

20. Kommissionen har henvist til, at det potentielt støttemodtagende firma eksporterer ca. 50% af sine planglasprodukter til andre medlemsstater og 20% til tredjelande, mens de øvrige 30% sælges eller forarbejdes yderligere inden for den økonomiske union, som Beneluxlandene udgør. Det kan således ikke bestrides, at firmaet tager del i EF's samhandel. Såfremt firmaet ved fremstillingen af sine produkter aflastes for udgifter til investering, som firmaet ellers normalt selv må afholde, og som dets konkurrenter, der ikke modtager nogen støtte, ikke aflastes tilsvarende for, er det klart, at firmaet derigennem forbedrer sin konkurrencemæssige stilling, hvilket må betegnes som en konkurrencefordrejning på det fælles marked. Under hensyn til størrelsen af firmaets eksport må det endvidere antages, at samhandelen inden for EF påvirkes. I den forbindelse må

man desuden være opmærksom på, at den virksomhed, der nyder godt af den påtænkte støtte, er i konkurrence med andre fabrikanter ikke blot med hensyn til de produkter, som de pågældende investeringer specielt er rettet mod, men med hensyn til firmaets produkter som helhed. Det er derfor uden betydning, om det netop er det produkt, som investeringerne specielt er rettet mod, der er i konkurrence med produkter fra andre fabrikanter inden for EF. Det helt afgørende er, at den pågældende fabrikants økonomiske stilling derigennem som helhed forbedres, således at vedkommende for eksempel kan tilbyde bedre priser end sine konkurrenter også for de produkter, som støtteforanstaltningen ikke direkte er rettet mod.

21. Dette foreløbige resultat ændres ikke af, at Kommissionen har foretaget en række vurderinger, som efter sagens omstændigheder ikke var helt berettigede. Kommissionen har således gjort gældende, at de vanskeligheder i planglasindustrien, som skyldes den stagnerende efterspørgsel og en lav udnyttelsesgrad, ville have haft negative virkninger for virksomhederne fortjenstmuligheder og ville have medført personaleindskrænkninger og lukning af flere produktionsanlæg. Kommissionen har endvidere vurderet EF's overskudskapacitet inden for denne sektor (dengang EF endnu kun bestod af ti medlemsstater) til mellem 10 og 16% af den samlede kapacitet.

22. Sagsøgerne har i det væsentlige ikke anfægtet Kommissionens vurdering af udnyttelsesgraden, i hvilken forbindelse der i øvrigt må påregnes visse udsving i betragtningerne af de metoder, der anvendes til beregning af kapaciteten. Det kan således ikke være afgørende for sagen, om Kommissionen anser en udnyttelsesgrad på mellem 84 og 90% for at være lav. Afspejler disse tal nemlig reelt en lav udnyttelsesgrad, er der

ikke grundlag for at anfægte Kommissionens beslutning. Afspejler tallene derimod en normal eller måske endog en høj udnyttelsesgrad, beviser disse blot, at støtten var overflødig, og at Kommissionen derfor så meget så desto mere var berettiget til at erklære den for traktatstridig. Det fremgår i øvrigt af firmaet Glaverbel's bemærkninger under den administrative procedure, af firmaet selv blev tvunget til at indstille produktionen inden for visse områder. Firmaets egen handlemåde taler i øvrigt for, at støtten var unødvendig, eftersom firmaet havde foretaget de pågældende investeringer allerede i 1982 og 1983, dvs. på et tidspunkt, da den belgiske stat nok havde afgivet visse løfter om støtten, men hvor der endnu ikke forelå et bindende tilsagn fra de belgiske myndigheder og navnlig ikke noget samtykke fra Kommissionen. Det var således muligt at gennemføre investeringsprojektet udelukkende med de på markedet forhåndenværende midler, hvorfor der ikke var behov for en statslig støtte. Såfremt støtten alligevel skulle blive ydet nu, ville den udelukkende have virkninger i fremtiden og forbedre det støttemodtagende firmas generelle driftsresultater, men ikke længere have noget konkret sigte.

23. Kommissionen har følgelig med rette anset de af den belgiske regering påtænkte foranstaltninger for at udgøre støtte og har endvidere i fornødent omfang begrundet dette, navnlig når man tager hensyn til, at parterne var tilstrækkeligt informeret såvel om det pågældende firmas forhold som om den pågældende økonomiske sektor. Det kan ikke berøre beslutningens gyldighed, at den måske indeholder forkerte eller blot overflødige angivelser, så længe den er fornødent begrundet og denne begrundelse er materielt korrekt. Det er tilfældet i den foreliggende sag, da Kommissionen har godtgjort, at den påtænkte støtte opfylder betingelserne i artikel 92, stk. 1.

2. EØF-Traktatens artikel 92, stk. 3

24. Sagsøgernes andet anbringende er, at Kommissionen i medfør af artikel 92, stk. 3, litra c), burde have indrømmet undtagelse fra støtteforbudet og ikke fremlagde en behørig begrundelse for sin undladelse heraf.

25. Vedrørende dette anbringende må det for det første konstateres, at Kommissionen med rette har lagt til grund, at det ved undersøgelsen af en støtteordning eller en individuel støtte er nødvendigt at fortolke de i EØF-Traktatens artikel 92, stk. 1, hjemlede undtagelsesbestemmelser snævert, dels med henblik på at sikre, at det fælles marked fungerer i overensstemmelse med sit formål, dels med henblik på opfyldelse af formålene i EØF-Traktatens artikel 3, litra f). I overensstemmelse med dette udgangspunkt er det Kommissionens opfattelse, at fornyelsen af et floatanlæg hvert 6-9 år principielt må betragtes som en investering til udskiftning af anlægget, hvilket er en driftsudgift. Det er helt normalt og i producentens interesse at anvende den nyeste, mest effektive teknik og de mest avancerede materialer for at begrænse driftsudgifterne mest muligt. Følgelig opfylder en støtte med henblik på en *regelmæssigt tilbagevendende fornyelse* af et floatanlæg ikke Traktatens krav til udviklingen af en erhvervsgren. Den kan derfor ikke efter Kommissionens opfattelse i henhold til artikel 92, stk. 3, litra c), undgå at ændre samhandelsvilkårene på en måde, der strider mod den fælles interesse.

26. Ved undersøgelsen af, om disse argumenter udgør tilstrækkeligt grundlag for at afslå en fravigelse af det generelle støtteforbud, må det for det første haves for øje, at det er *Kommissionens skøn*, om der skal indrømmes undtagelse fra bestemmelserne.

Dette ændres ikke af den omstændighed, at det først skal konstateres, om betingelserne i artikel 92, stk. 1, er opfyldt, og dernæst undersøges, om undtagelsesbestemmelserne i artikel 92, stk. 3, kan finde anvendelse⁶.

27. Domstolen kan kun i begrænset omfang efterprøve skønnets lovlighed. Såfremt betingelsen i artikel 92, stk. 3, er opfyldt, kan Kommissionen erklære støtten for forenelig med Fællesmarkedet. Der består dog ikke noget retligt krav på en sådan fravigelse. Dette følger af det principielle støtteforbud i artikel 92, stk. 1.

28. Der er ikke grundlag for at anfægte Kommissionens opfattelse om, at udgifterne til en regelmæssigt tilbagevendende fornyelse af et planglasanlæg principielt må betragtes som en investering til udskiftning af anlægget og følgelig er en driftsudgift. Det må nemlig anses for en helt normal fremgangsmåde inden for erhvervslivet, at der foretages en regelmæssig fornyelse under anvendelse af den nyeste, mest effektive teknik og de mest avancerede materialer. Normalt iværksættes en sådan investering uden statslig mellemkomst, hvilket gør det udelukket at antage, at den påtænkte statsstøtte fremmer udviklingen af en erhvervsgren⁷.

29. Da Kommissionen dermed har påvist, at den ene af de to kumulative betingelser efter artikel 92, stk. 3, litra c), ikke er opfyldt, havde den ikke behøvet også at undersøge den anden betingelse i samme bestemmelse. På trods heraf har Kommissionen foretaget

en undersøgelse (som måske ikke ved første gennemlæsning er helt let at forstå) af, om den påtænkte støtte ændrer samhandelsvilkårene på en måde, der strider mod den fælles interesse. Da det som nævnt ikke var nødvendigt overhovedet at foretage denne undersøgelse, kan den omstændighed, om nogle af Kommissionens argumenter skulle vise sig at være irrelevante, ikke ændre ved det faktum, at Kommissionens afslag på at fravige støtteforbudet var lovligt.

30. Under hensyn til dels, at det sagsøgende firma Glaverbel endog selv under den administrative procedure har anført, at det allerede på et tidligere tidspunkt havde været nødvendigt at lukke adskillige produktionsanlæg for planglas, dels at det er ubestridt, at der på trods heraf alligevel var mellem 10 og 16% overkapacitet inden for EF, er der ikke grundlag for at tilbagevise Kommissionens opfattelse, hvorefter den påtænkte støtte ændrer samhandelen på en måde, der strider mod den fælles interesse, selv om investeringen måtte medføre tekniske fornyelser. På grund af den store andel, som eksporten udgør af firmaet Glaverbel's samlede produktion, måtte støtten således, vurderet i forhold til den situation, som ville have bestået uden den, antages at ville ændre samhandelsvilkårene. Under hensyn til, at kapaciteten i den omhandlede industrisektor⁸ inden for EF ikke er fuldt udnyttet, heller ikke efter, at adskillige produktionsanlæg blev lukket, kan en ensidig støtteforanstaltning fra en enkelt stat ikke antages at være i den fælles interesse, da den i sagens natur vil indebære, at også andre virksomheder i andre EF-lande bliver nødt til at oppebære tilsvarende støtte, hvis de skal klare sig i konkurrencen med den støttemodtagende virksomhed. Heller ikke på det punkt er det nødvendigt at undersøge i detaljer, om det

6 — Jfr. dom af 14. oktober 1987 i sag 248/84, Forbundsrepublikken Tyskland mod Kommissionen (Sml. s. 4013).

7 — Jfr. ovennævnte dom i sag 730/79, præmis 23 og 24.

8 — Jfr. tallene i skrivelse fra GEPVP (Groupement européen de Producteurs de Verre Plat) til Kommissionen, se sidste spalte af tabellen på s. 4 og den anden spalte i første tabel på s. 6. Af denne fremgår, at der fandtes en overkapacitet på mellem 20 og 25%, dvs. i forholdet mellem den såkaldte »saleable capacity» og de faktisk solgte produkter.

støttede produkt er i konkurrence med andre produkter, da man, som jeg tidligere var inde på, må tage udgangspunkt i den støtte-modtagende *virksomheds samlede økonomiske situation*, som utvivlsomt derigennem ville få aflastet sine udgifter.

31. Hvad angår sagsøgernes argument om, at Kommissionen ikke i sin beslutning har taget hensyn til, at der med den påtænkte støtte skulle iværksættes en omstrukturering af firmaet, må det erkendes, at Kommissionen i beslutningen overhovedet ikke nævner ordet omstrukturering. Omstruktureringen er imidlertid heller ikke omtalt i de dokumenter, som Kongeriget Belgien og det sagsøgende firma Glaverbel tilsendte Kommissionen. I sin redegørelse vedrørende de tekniske fornyelser, der var forbundet med investeringen, har Kommissionen dog behandlet visse sider af omstruktureringsplanerne. I øvrigt bemærkes, at firmaet Glaverbel's omstruktureringsindsats ifølge firmaets eget udsagn i det væsentlige var tilendebragt i 1983 og tidsmæssigt fandt sted forud for den investering, der skulle have været foretaget med den i sagen omhandlede støtte.

32. Kommissionen var således berettiget til at afslå ansøgningen om en fravigelse af støtteforbudet og har også i tilstrækkelig grad begrundet dette. Følgelig kan der ikke gives sagsøgerne medhold i deres anbringende på det punkt.

3. EØF-Traktatens artikel 92, stk. 3, litra b)

33. Sagsøgerne har endvidere gjort gældende, at Kommissionen har tilsidesat sin begrundelsespligt efter EØF-Traktatens artikel 190, idet Kommissionen i beslutningen har anført, at den påtænkte støtte åbenbart ikke var bestemt til at skulle fremme virke-

liggørelsen af et vigtigt projekt af fælleseuropæisk interesse.

34. Vedrørende denne rent faktisk temmelig lakoniske begrundelse, har Kommissionen anført under sagen, at et projekt har fælleseuropæisk interesse, når det enten indgår som led i et tværnationalt, europæisk projekt, som støttes af flere forskellige regeringer i fællesskab ved en indbyrdes afstemt aktion eller som bestanddel af en samordnet aktion fra flere medlemsstater. En fornyelse eller modernisering af et af EF's 25 produktionsanlæg for planglas opfylder ikke disse betingelser.

35. Efter Domstolens faste praksis skal en negativ beslutning være begrundet på en sådan måde, at det er muligt at efterprøve beslutningens lovlighed, ligesom beslutningen skal indeholde de fornødne oplysninger til, at de berørte kan vurdere, om beslutningen virkelig er begrundet eller ej⁹.

36. Begrundelsespligtens omfang må principielt afhænge af, i hvilken sammenhæng den pågældende beslutning indgår og hvad de berørte har fået oplyst under den administrative procedure. Det er således ikke nødvendigt, at Kommissionen redegør for samtlige detaljer¹⁰ i en beslutning, som vedrører et større kompleks af foranstaltninger, når de berørte var fuldt ud bekendt hermed i forvejen. Det gælder også, selv om de pågældende ikke har deltaget i den forudgående administrative procedure.

37. Disse betingelser er opfyldt i den foreliggende sag. Under den administrative procedure gjorde nemlig hverken den belgiske regering eller firmaet Glaverbel gældende,

9 — Jfr. navnlig dommene af 10. juli 1986 i sagerne 234/84 og 40/85, Kongeriget Belgien mod Kommissionen (Sml. hhv. s. 2263 og 2321).

10 — Jfr. herved senest dom af 17. november 1987 i de forenede sager 142 og 156/84, BAT m. fl. mod Kommissionen, se præmis 72 (Sml. s. 4487).

at der forelå et »vigtigt projekt af fælleseuropæisk interesse«. Sagsøgerne antydede blot, at EF's stilling på en række eksportmarkeder ville blive styrket gennem investeringen, og at denne endvidere ville sikre EF's uafhængighed af import.

38. Indførelsen af en fælles politik over for tredjelande hører til et af Fællesskabets principper i henhold til EØF-Traktatens artikel 3, litra b), og skal bl. a. bidrage til en harmonisk udvikling af verdenshandelen. På baggrund heraf må det anses for åbenbart, at bestræbelserne på at sikre selvforsyning og at erobre af verdensmarkedet ikke kan betragtes som et *vigtigt* projekt af *fælleseuropæisk* interesse. Det var følgelig unødvendigt at begrunde beslutningen yderligere.

39. Det anførte resultat ændres heller ikke af, at firmaet Glaverbel som led i ESPRIT-

programmet¹¹ medvirker i udviklingen af fotoelektriske celler. ESPRIT-programmet kan nok betegnes som et »vigtigt projekt af fælleseuropæisk interesse«, men hver enkelt af de 220 ESPRIT-projekter, som Kommissionen har udvalgt, og hvoraf 201 projekter er ved at blive gennemført¹², fortjener ikke uden videre denne betegnelse. Sagsøgerne burde her selv have redegjort for, hvorledes de mente, at det i sagen omhandlede projekt burde anses for at være af »fælleseuropæisk interesse«, og i hvilket omfang projektet overhovedet havde forbindelse med firmaets investeringer i 1982 og 1983. En sådan redegørelse mangler.

40. Under hensyn til sagsøgernes overordentligt kortfattede forklaringer på dette punkt kan der ikke rejses berettiget kritik mod Kommissionens tilsvarende kortfattede begrundelse for sit afslag.

C — Forslag til afgørelse

41. På grundlag af det anførte skal jeg foreslå Domstolen, at Kommissionen findes, og at sagsøgerne tilpligtes at betale sagens omkostninger.

11 — Jfr. Rådets afgørelse af 28. februar 1984 om et europæisk forsknings- og udviklingsprogram inden for informationsteknologi (ESPRIT) (EFT L 67 af 9.3.1984, s. 54).

12 — Jfr. Den 20. Almindelige Beretning om De Europæiske Fællesskabers Virksomhed, 1986, s. 186 og 187 ff., punkt 403.